

Dragoš KALAJIĆ

Šta je Dragoslav Avramović sa mesta guvernera Narodne banke napisao piscu ogleđa povodom njegovih ideja za privredni preporod uz pomoć sankcija, bez stranih kredita i "strukturalnih prilagođavanja" kakve nalaže MMF.

23. novembar 1996.

Da li u ovoj Jugoslaviji postoji iole ugledni ekonomista koji smatra da je za dobro njene ekonomije najbolje ili bar najmanje štetno preduzeti put privrednog razvoja zasnovan prevashodno na sopstvenim sredstvima i moćima umesto poplaćan stranim kreditima te "strukturalno prilagođen" zahtevima Međunarodnog monetarnog fonda (MMF)? Takvo pitanje postavio sam, ljupko i dobronamerno, jednom izveštaču sa domaće scene ekonomske misli i prakse. Pogledao me je kao da sam mu opsovao majku te odgovorio tonom užitka u pretpostavljenoj žalosti sagovornika:

"Među ozbiljnim ekonomistima nema ni jednog koji misli da je moguć privredni oporavak bez masivnih investicija stranog kapitala i bez strukturalnih prilagođavanja kakva zahteva MMF."

Nabrojao mi je tuce imena i prezimena "ozbiljnih ekonomista" čiji je autoritet, navodno, dovoljna preporuka nužnosti "strukturalnih prilagođavanja" koja propisuje MMF kao uslov za otvaranje kreditnih linija. Koliko su pomenuti ekonomisti "ozbiljni" - bar u očima pisca ovih redova - svedoči činjenica da su donedavno listom bili protivnici "kapitalističke eksploatacije proleterijata" te zagovornici ili propovednici svih eksperimenata realnog socijalizma, od dirigovane privrede do "dogovorne" i "samoupravne ekonomije". Danas su pak jednako gorljivi zagovornici ili propovednici divljeg, liberalnog kapitalizma i njegovih globalističkih i mondijalističkih metastaza.

Dakle, u pitanju je sasvim ozbiljni simptom intelektualne i moralne prevrtljivosti od koje hronično pate ovdašnje pseudoelite. U domenu o kome je reč, pisac ovih redova je istrajno i jednako usamljeno zastupao mišljenje - zasnovano na brojnim primerima istorijskog iskustva - da je najbolji ili bar najmanje štetni put jugoslovenskog odgovora na izazove sankcija i ekonomske krize onaj zasnovan na (Listovoj) teoriji i (potonjoj) praksi samoodbrane posredstvom odlučnog postvarenja i razvoja svih potencijalnosti i oblika samodovoljnosti, uz rehabilitaciju usmerivačke uloge države. Uloženi trud ovog pogleda na svet ekonomije izazvao je samo jedan ali vredan odgovor, u obliku pisma upućenog iz kabineta guvernera Narodne banke Jugoslavije, od 20. februara 1995. godine:

“Poštovani gospodine Kalajiću, duboko me je impresionirao Vaš članak u Dugi od 17. februara. Slažem se sa mnogim od Vaših pogleda. Lično Vam zahvaljujem na naporu koji ste uložili u analizi onoga što sam hteo da uradim. Hteo sam da se vidim sa Vama u pogledu Vaših ideja obnove privrede i biću slobodan da vas pozovem.” Potpis: Dragoslav Avramović.

BEZ ZELENOG SVETLA

Naravno, spremno sam se odazvao pozivu guvernera Narodne banke Jugoslavije. U svom kabinetu, čiji prozori gledaju na Bulevar revolucije, dočeka me je sa širokim osmehom srdačnosti, kao da smo stari znanci, premda se nikada ranije nismo sreli. U tom osmehu bilo je i dečačke sklonosti ka lepim čudima:

“Kakva podudarnost! Upravo danas jedan magistar ekonomije, koji radi kod nas, predao mi je svoj projekat rešenja problema otkupa žita posredstvom bonova. Pogledajte ga. To je zamisao slična vašoj, premda u znatno manjim razmerama.”

Brzo sam prošao pogledom kroz taj projekat i zaključio da iziskuje iste uslove: apsolutno poverenje svih bitnih privrednih subjekata u državu i takođe apsolutnu odgovornost i stručnost državne uprave, osobito u domenu poreske politike i izvršavanja preuzetih obaveza. U pogledu rečenih uslova guverner je ispovedio svoju duboku obeshrabrenost. Otvoreno mi je predočio niz unutrašnjih prepreka za ostvarenje ideja o kojima je reč: od nedostatka “krvotoka privrede”, dakle živog i verodostojnog bankarskog sistema do “pulova lopova na vlasti”, kako je melanholično ali tačno opisao svoje okruženje.

Prvi predočeni nedostatak, dakle živi i verodostojni bankarski sistem, moguće je lako obnoviti za potrebe pokretanja proizvodnog ciklusa pod uslovom povraćaja poverenja deponenata, odnosno povraćaja bar jednog dela opljačkanih sredstava. S obzirom na to da postoji prilično dobra evidencija o tome ko je sve i koliko opljačkao srpski narod te gde je sve locirano oteto - nadležne službe mogle bi lako i brzo preobraziti narodnu pasivu u aktivu. Ipak, za tako veliku akciju nedostaje ono što je bitno: odluka i naredba da se vrati sve što je oteto. Za sada, o razlozima izostanka takve odluke i naredbe možemo samo nagađati. Nedostatak “zelenog svetla” za povraćaj otete imovine gospodin Avramović je, kroz razgovor, objašnjavao pogubnim uticajem “pulova lopova”. Na tom ključnom mestu razgovora, piscu ovih redova se nametalo jedno suštinsko moralno pitanje: ako se čovek na mestu guvernera Narodne banke Jugoslavije doista toliko nemoćan koliko za sebe tvrdi - zašto istrajava da snosi ogromnu odgovornost preuzete uloge?

Zbog obzira koje nije potrebno obrazlagati, to pitanje nisam glasno postavio. Pretpostavljao sam da moj sagovornik istrajava na mestu guvernera očekujući da će se desiti neko lepo čudo preokreta. Pod svetlom izloženog osećanja, duboko me je (ali negativno) iznenadio njegov pokušaj da ne samo ekonomsku već i spoljnu politiku Jugoslavije podredi ili “strukturalno prilagodi” zahtevima MMF. Ostaje mi samo da

nagađam da li je to priklanjanje zahtevima Međunarodnog monetarnog fonda bilo izraz krajnjeg očajanja ili pak prevrtljivost koja je svojstvena domaćim, građanski prepodobljenim, pseudoelitama.

CILJ: ZAUSTAVITI NAPREDAK

Ipak, ni najcrnje očajanje ne može toliko zamračiti pogled istinske stručnosti da on ne vidi, danas i ovde, koliko su zapravo daleke očekivane "podrške" od Međunarodnog monetarnog fonda, čak i pod idealnim uslovima. Ako već ove godine Jugoslavija bude spremno izvršila sve naloge i uslove za rehabilitaciju svog statusa u MMF - prvi odobreni krediti biće izvesno namenjeni isključivo "servisiranju" dugova zaostalih iz prethodne i propale države. Po svemu sudeći, prve "zdrave kredite" - ali i takođe namenski usmerene ka "strukturnom prilagođavanju" - valja očekivati tek iza horizonta 2000. godine.

Za spoznaju stanja u koje će Jugoslavija zapasti ako se podvrgne zapovestima MMF nije potrebno raspolagati nikakvom vidovitošću. Dovoljno je osvrnuti se oko sebe i pogledati najbliži, primerice bugarski primer. Reč je o ekonomiji koja daleko prednjači na putu "strukturnih prilagođavanja", po receptima MMF, zvanom "tranzicija". Po opštem priznanju bugarskih stručnjaka, bugarski narod je na ivici gladi i bori se za golo preživljavanje. Aktuelna, levičarska vlada ne uspeva da obuzda proces razaranja bugarske privrede koje je otvorila prethodna pseudodesničarska, što je - naivno verujući u dobronamernost zapadnih sila i preporuka MMF - izvršila sve strane zahteve i odgovarajuća "strukturna prilagođavanja". U stvari, svi ti zahtevi i preporuke MMF ciljali su da izazovu katastrofalne učinke. Po sažetom opažanju Valden Bela i Ši Kanigam, izloženom u njihovom planetarnom pregledu nedela MMF (Subir l'ajustement structurel, u Les Nouveaux maitres du monde, izdanje Le Monde diplomatique, Pariz, novembar 1995.) "strukturno prilagođavanje nema nameru da podržava (privredni) rast zemalja u razvoju, kako se tvrdi, već da zaustavi ekonomski napredak."

Po običaju, za katastrofalne učinke naloženih "strukturnih prilagođavanja" stručnjaci MMF i domaći agenti, sve sami "ozbiljni ekonomisti" i odgovarajući medijski telali, redovno svu krivicu svaljuju na "neopreznost", "nesposobnost" ili "nekompetentnost" političara na vlasti. Primerice, tako je objašnjen i bankrot Meksika koji je "spasen" od totalne propasti "injekcijom kredita" iz fondova MMF veličine pedeset milijardi dolara. Izlišno je isticati da je ta pozajmica zbrisala čak i privide suvereniteta meksičke države, sada svedene na puku koloniju, pod okriljem NAFTA. Legalna vlast Meksika danas služi uglavnom za organizovanje i izvršavanje krvavih represija pobuna gladnih masa. Sudbina Meksika najsažetije iskazuje naslov analize stanja njegove privrede, objavljene na stranicama američkog časopisa za ekonomiju Fortune od 6. februara 1995. godine: "Da li je vreme da se kupi Meksiko?"

Uzgred rečeno, i na skupu Setmorice (G 7), u Torontu, januara 1995. godine, mnogi a osobito nemački ekonomski stručnjaci su ubedljivo pa i sa neskrivenom ironijom pobijali teorije zastupnika politike MMF da svu krivicu za katastrofalne učinke "strukturnih prilagođavanja" snose domaće (pseudo)elite. U dosijeu o novim finansijskim tržištima

(Les marches financiers émergents) koji je objavila Revue d'économie financière (br. 29 od 1994. godine), Dominik Niva je pokazao i dokazao da su stručnjaci MMF odavno i dobro znali u kakav ambis srlja meksička privreda sledeći njihova uputstva.

Svaljivanje krivice na vlade za katastrofalne učinke "strukturalnih prilagođavanja" služi ne samo za skidanje svake odgovornosti sa MMF i prikrivanje stvarnih, nihilističkih ciljeva te ustanove već i za olakšanje njihovih ostvarenja. U pitanju je pritisak na vlade da odustanu od poslednjih raspoloživih sredstava uticaja na nacionalnu ekonomiju kako bi ona bila prepuštena na milost i nemilost MMF.

DA LI JE BUGARSKA KOLONIJA?

Jedan od ciljeva - ali ne i konačni cilj - katastrofalnih učinaka operacije zvane "strukturalno prilagođavanje" je uzurpacija državne vlasti u domenu ekonomije od strane MMF. To je perspektiva koju danas MMF ultimativno nalaže bugarskoj vladi, zahtevajući da njegovo telo (sastavljeno od domaćih i stranih stručnjaka) preuzme upravu nad Centralnom bankom i monetarnom politikom, od emisije novca i finansiranja poslovnih banaka do državnog budžeta. Da bi legalizovali tu uzurpaciju vlasti i ukidanje bitnog elementa suvereniteta bugarske države, stručnjaci MMF traže da njihov zahtev odobri bugarski parlament. Dakle, da bi se obezbedili od svih mogućih i budućih protesta ili revandikacija, stručnjaci MMF zahtevaju od bugarske vlade da izvrši samoubistvo, te da bitni element suvereniteta zvanično preda stranoj sili.

Upravni odbor Bugarske narodne banke izdao je saopštenje u kome se rečnikom bogobojažljivosti kaže kako bi usvajanje zahteva MMF bilo "veoma rizičan eksperiment". U tom odboru bivši guverner Bugarske narodne banke, Emil Harasev je rečeni "rizični eksperiment" nazvao pravim imenom: "To je lažno čudo; to su mere koje se primenjuju jedino u kolonijama."

Razorni učinci primene recepata ili naloga MMF ostavili su veoma mali ili ništavni manevarski prostor bugarskoj vladi za bilo kakav ozbiljan otpor. Inflacija je tokom poslednjih pet meseci prepolovila uštedevine, prosečna plata iznosi jedva sedamdeset maraka, a društveni proizvod je ove godine pao za još deset odsto. Uostalom, jedan od ciljeva "strukturalnih prilagođavanja" je upravo izazivanje katastrofe u kojoj ni najumnija vlada nema alternative ultimatumu MMF. To je stanje koje najsažetije izražava jedna beogradska basna sa početka šezdesetih godina: "Može miš biti i genijalan, ali ako se nađe u mišolovci - sa njim je svršeno."

FORMULA NOVOG KOLONIJALIZMA

Univerzalna formula tobožnjeg ekonomskog napretka koju MMF nameće svuda - bez obzira na civilizacijske i kulturne, političke i etničke specifičnosti "pacijenata" - sastoji se od nekoliko elemenata čiju razornost znatno uvećava njihova sprega. Po hronologiji

“terapije”, prvi element je obično zahtev da se po načelima slobode, odnosno “slobodnog tržišta”, uklone ili sruše sve državne zaštite domaće proizvodnje, od carinskih barijera do subvencija privrednih grana i subjekata od vitalnog značaja za nacionalnu ekonomiju.

Uz retoriku slobodarstva, taj element biva reklamiran kao idealno sredstvo podsticanja i jačanja domaće proizvodnje posredstvom “zdrave konkurencije”. U stvarnosti, lišena zaštite, domaća proizvodnja skoro redovno biva uništena agresijom stranih roba, često nižeg kvaliteta, čije su i cene niže silom kvantiteta. Uostalom, nije potrebna velika pamet da bi se pogodio ishod sukoba između domaćih proizvođača i stranih, često multinacionalnih kompanija koje poseduju i odgovarajuće razmere kapitala za investiranje u propagandu svojih proizvoda.

Uz gred rečeno, najveće ekonomske sile sveta, poput SAD, Japana i Evropske unije raspolažu značajnim zaštitama sopstvenih proizvodnih snaga i tržišta. Tim silama ne pada na pamet da dosledno primenjuju recepte “slobodnog tržišta” već revnosno nastoje da sve odgovarajuće obaveze - u okviru Svetske trgovinske organizacije - izbegnu ili relativiziraju. Zahtev za otvaranjem domaćeg tržišta redovno prati i nalog da se ukinu ili bar drastično smanje sva ograničenja spram operacija stranih investitora. Taj element se obično reklamira kao mera koja će “privući strani kapital”. U suštini, reč je o meri koja cilja da olakša osvajački i pljačkaški nastup stranog kapitala što svuda cilja da ostvari idealnu jednačinu: minimalna investicija - maksimalni profit.

Svuda gde su uklonjene sve prepreke liberalističkom razmahu amoralnosti izložene jednačine divljeg kapitalizma - očituju se galopirajući procesi razaranja društvenog tkiva i prirodnog ambijenta. To su zone doslovnog širenja pustinja nihilizma, zone sumraka ljudskog i ekoloških katastrofa. Kada iskoristi sve što može i sve otruje te zagadi - strani kapital napušta proizvedenu pustinju i seli se ka novom plenu. Najrazvijenije privrede sveta, poput nemačke i japanske, pružaju sasvim suprotan primer smisla privređivanja: u njima je profit podređen drugim ciljevima, od stabilnosti i razvoja do društvenih te i nadmaterijalnih potreba.

Za zemlje postkomunizma, zvane “u tranziciji”, MMF svojoj formuli dodaje i element koji nalaže privatizaciju društvene, odnosno državne imovine, dakle u pravcu jednoobraznog tipa vlasništva, što je jednako protivprirodno i anomalno kao i kolektivističko. Taj zahtev cilja da rasprodaju narodnog bogatstva, odnosno materijalne osnove nezavisnosti, učini obaveznom. S obzirom na to da u “tranziciji” ne postoji stvarno tržište vrednosti koje su relativizovane kriznim, vanrednim uslovima - one bivaju određene ad hoc i arbitrarno, po pravilu daleko ispod stvarnih razina iz prethodnog perioda ili potencijalnih u normalnim okolnostima. Osim toga, ni u jednoj zemlji koja prolazi kroz “tranziciju” nema mase slobodnog finansijskog kapitala kakvu iziskuju naloženi procesi privatizacije. Stoga se privatizacija tu vrši obično na veresiju. Tako pripadnici domaćih političkih nomenklatura i mafija postaju vlasnici narodne imovine takoreći za badava.

Naravno, najveći plen u velepljački zvanom “privatizacija” stiču strani učesnici dražbi jer raspolažu finansijskim sredstvima za otkup i podmićivanje lokalnih političkih struktura.

Često oni kupuju veoma profitabilne industrije - čiji su proizvodi odavno osvojili strana tržišta - samo zato da bi ih zatvorili i izjalovili konkurenciju.

Jednaku nihilističku svrhovitost ima i univerzalni zahtev MMF da "pacijenti" prepuste nacionalne monete "kliznom tečaju", odnosno stalnoj devalvaciji. Taj element formule MMF za samoubistvo nacionalnih ekonomija biva reklamiran kao idealno ili nužno sredstvo "poboljšavanja kompetitivnosti" domaćih proizvoda na stranim tržištima. U stvarnosti, s obzirom da formula MMF uništava iole ambiciozniju proizvodnju i onemogućava privredni razvoj - "pacijent" obično nema šta da ponudi stranim investitorima i stranim tržištima izuzev sopstvene zemlje i sirovina, polufabrikata i jeftine radne snage te masovnih emigracija, izazvanih rastućom bedom.

Prinudna devalvacija nacionalne monete cilja da nacionalna dobra i ljudske potencijale "pacijenta" obezvređi do bescenja i tako učini lakim plenom za pljačkaške pohode internacionalne finansijskog kapitala. Posebno pogubi element formule MMF je zahtev da "pacijent" drastično smanjuje javne izdatke za društvene potrebe te da takođe drastično snižava i ograničava zarade. Taj element cilja, pored ostalog, da drastično smanji ulogu države i da državu svede u razmere pukog servisa stranih naloga. Izlišno je isticati da takva politika povećava razmere bede i nezadovoljstvo masa. Izložena rastućem pritisku masovnog nezadovoljstva a lišena prihoda silom "podsticajne poreske politike" koja strane ulagače često i dugoročno oslobađa poreskih obaveza - država je prinuđena da budžetske deficite namiruje pozajmicama koje uvećavaju njenu prezaduženost i podložnost ucenama i diktatima MMF.

DUŽNIČKA EKONOMIJA

Na ovom mestu našeg izlaganja izlazimo pred glavni oblik novog kolonijalizma koji nameće MMF. Reč je o takozvanoj "dužničkoj ekonomiji", čiji parazitizam obuhvata već ceo svet, dakle ne samo nerazvijene veći mnoge razvijene zemlje koje su i najveći dužnici. Širom sveta "dužnička ekonomija" proizvodi socijalna raslojavanja i bedu te pokreće mase gladnih ka razvijenim zemljama. Kako je dobro opazio Džon Galbrajt, u pitanju je "đavolski krug": kreditiranje izaziva bedu što iziskuje nova zaduženja, koja produbljuju bedu. Taj mehanizam Galbrajt uspelo prikazuje posredstvom cinične metafore: "S obzirom da smo posedovali vakcinu (čitaj: finansijski kapital, stvoren pukim štampanjem moneta bez ikakvog stvarnog pokrića te umnoženim špekulacijama) - izmislili smo boginje (čitaj: bedu)".

MMF je glavni policajac lihvarske internacionalne i "zajmodavac poslednje instance" koji svako kreditiranje uslovljava izvršavanjem "strukturnih prilagođavanja" privrede i politike zajmotražioca što ciljaju da ga učine sve slabijim, odnosno sve podložnijim parazitskoj eksploataciji te ekonomskim i političkim ucenama. Što je veća slabost države čijom ekonomijom, posredno ili neposredno, upravlja MMF - to su slabije njene odbrane od parazitizma. Po dobrom opažanju Džejmisa Morgana, ekonomskog komentatora BBC, za razliku od starog kolonijalizma, "novi kolonijalizam" je okupacija koju vrše globalne kompanije bez država ili državljanstva pod zaštitom i uz pomoć MMF, Svetske banke i Svetske trgovinske organizacije.

Prema nalazima Edvarda Goldšmita (inače rođenog brata najuspešnijeg individualnog špekulanta na svetskim berzama), izloženim u studiji nedavno objavljenoj na stranicama Le Monde diplomatique, "zemlja koja je uzela zajam (od MMF) postaje neformalna kolonija". Počevši od dužničke krize koja je buknuła 1982. godine, lihvarska internacionala, posredstvom MMF, primenjuje novu tehniku parazitske eksploatacije što silom ucena preobražava dugove privatnih subjekata, banaka ili preduzeća u javne i državne. Prema nalazima Mišela Čosudovskog, profesora ekonomije Univerziteta u Otavi, izloženim u studiji Dans la spirale de la dette (U spirali dugova), objavljenom u pomenutom izdanju Le Monde diplomatique, "fenomen konverzije (privatnog duga u javni i državni, prim. D. K.) je središnji element svetske krize. Gubici su sistematski prenošeni na teret države. Osim toga, dobar deo javnih subvencija, umesto da stimuliše otvaranje novih radnih mesta, upotrebljava se za koncentraciju preduzeća, za tehnologije koje smanjuju zaposlenost i za prenos (proizvodnje) u zemlje Trećeg sveta."

Mišel Čosudovski ukazuje i na drugi te ništa manje koban "đavolski krug" u koji zapadaju najugledniji dužnici pod nadzorom MMF: "Oni kojima su namenjene državne subvencije postaju kreditori države. Bonovi koje izdaje (američki) Trezor za finansiranje velikih preduzeća kupuju banke finansijske ustanove koje takođe uživaju državne potpore. Tu se zapada u potpuni apsurd: država finsira sopstveno zaduživanje; potpore koje država pruža upotrebljene su za kupovanje javnog duga."

Dakle, potčinjavanje lihvarskoj internacionali je karakteristika sudbine ne samo zemalja Trećeg sveta već mnogih zemalja Prvog i Drugog sveta. Ceo svet je obuzet spiralom dugovanja koja ga sve brže okreće i povlači u propast. Prema uvidu Mišela Čosudovskog, "fenomen akumulacije dugova 'reguliše' svetsku ekonomiju i davi nacionalne ustanove, uništavajući im aktivnosti."

ISTOČNI ZMAJEVI PROTIV ZAPADNOG LEVIJATANA

U postojećem svetu jedinu stvarnu alternativu spram perspektive (samo)ubistva nacionalnih ekonomija, zvane "strukturalno prilagođavanje", pružaju ekonomske politike "azijskih zmajeva" što trijumfuju nad zapadnim Levijatanom. Prema opažanju Valden Bela i Ši Kanigama, "te azijske zemlje usvojile su ekonomsku strategiju koja je dijametralno suprotna onoj slobodnog tržišta, što je inače ugaoni kamen 'strukturalnih prilagođavanja'. U njima države imaju svoju ulogu u planiranju ekonomije i izboru industrija koje valja razvijati ili pomagati subvencijama. Tu je domaće tržište rezervisano za lokalnu industriju. Uvoz i strane investicije su podvrgnuti najstrožim ograničenjima. Ukratko, njihovi indeksi visokog rasta nisu plod 'strukturalnih prilagođavanja', po modi MMF ili Svetske banke već su rezultat odlučnog otpora njihovim naložima."

Možda je izlišno isticati da stručnjaci MMF i Svetske banke pomno prećutkuju i usiljeno ignorišu te pozitivne primere privrednog razvoja, zasnovanog na načelima dijametralno suprotnim njihovim formulama. Lakovernim ili potkupljivim političkim pseudoelitama zemalja koje su namerili da osvoje, stručnjaci MMF pokazuju idilične prospekte

ozdravljenja, ukrašene obavezno lažnim statističkim podacima, pred kojima bi se postideli i manipulatori iz sistema "realnog sistema". Kada čestiti stručnjaci rečene manipulatore i obmanjivače suoče sa činjenicama stvarnosti rastuće bede koju proizvodi MMF i Svetska banka - oni, u najboljem slučaju, umeju samo da slegnu ramenima i da iskažu žaljenje, poput onog koje je iz usta jednog funkcionera Svetske banke Moris Miler čuo i preneo u izveštaj Ujedinjenih nacija, *Debt and the Environment: Convergent Crises* (Dug i ljudska okolina: konvergentne krize): "Pojma nismo imali da će ljudske cene tih programa (strukturnog prilagođavanja) biti toliko visoke, a da će se na ekonomske dobrobiti toliko dugo čekati!"

Navedeno remek delo cinizma lišava pisca ovih redova volje da bolje okonča svoj osvrt na značenje i značaj MMF. Ipak, postoje ozbiljni razlozi zbog kojih je neophodno vratiti se početku osvrta. Dakle, da li u ovoj Jugoslaviji postoje iole ugledni ekonomista koji smatra da je za dobro njene ekonomije i nadasve njenog naroda najbolje ili bar najmanje štetno preduzeti put privrednog razvoja nadahnut primerima "azijskih zmajeva", u znaku odlučnog otpora naložima MMF? Izloženo pitanje nije izraz retoričke domišljatosti pisca ovih redova kako da ih okonča već je iskaz stvarne i nasušne potrebe.

Preuzeto iz knjige "Američko zlo 2"